

МИТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕФІНІЦІЇ

Митна політика - це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі. Митну політику в цілому можна визначити як систему політико-правових, економічних та інших широкомасштабних заходів, спрямованих на реалізацію і захист внутрішньо- та зовнішньоекономічних інтересів держави з метою активного і цілеспрямованого здійснення політичних і соціально-економічних перетворень в умовах формування ринкової економіки і відповідних ринкових суспільних відносин. На сучасному етапі державотворення, коли Україна розпочала свій шлях до ЄС, проблеми формування та реалізації митної політики стають усе актуальнішими. На жаль, є необхідність докорінно змінювати підходи до реалізації митної політики в Україні та політики взагалі. Також слід корегувати національну нормативно-правову базу щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності тощо.

У вітчизняних наукових працях достатньо уваги приділяється питанням державного управління у сфері ЗЕД (Л. Івашова, В. Ченцов, Т. Калінеску), нормативно-правового регулювання ЗЕД та митної справи (Д. Приймаченко, С. Ківалов, Б. Кормич). Проблеми формування й реалізації митної політики висвітлено у працях таких учених, як І. Бережнюк, П. Пашко, О. Борисенко, Й. Рисіч, Н. Осадча та ін. Проте в науковій літературі немає єдиного бачення щодо сутності та принципів реалізації митної політики.

Митна політика України виступає різновидом державної політики, її основним функціональним завданням є забезпечення захисту національних інтересів та національної безпеки України в економічній, політичній, екологічній, соціальній та інших сферах. Митна політика ґрунтується на базових національних інтересах та відповідних аспектах державної політики національної безпеки, яка здійснюється шляхом реалізації відповідних стратегій, концепцій, законів, доктрин та програм у різноманітних сферах державної діяльності.

На конкретний зміст митної політики держави впливають певні об'єктивні фактори, серед яких слід визначити такі.

Економічні - загальний стан економіки країни, особливості її економічної системи, особливості розвитку окремих галузей економіки, наявні зовнішні економічні зв'язки, стан світових економічних відносин тощо.

Ідеологічні та політичні фактори - програми уряду щодо захисту внутрішнього ринку та окремих його сфер, екологічної безпеки країни, охорони моралі та духовності.

Міжнародні фактори - членство держави у різноманітних міжнародних організаціях, наявність двосторонніх та багатосторонніх міжнародних угод, участь держави в митних та економічних союзах, підтримка певних міжнародно-правових та економічних санкцій, політика уряду щодо надання преференцій окремим державам тощо.

Митну політику України в цілому можна визначити як систему політико-правових, економічних, організаційних та інших широкомасштабних заходів, спрямованих на реалізацію і захист внутрішньо- та зовнішньоекономічних інтересів держави з метою активного і цілеспрямованого здійснення політичних і соціально-економічних перетворень в умовах формування ринкової економіки і відповідних ринкових суспільних відносин. Митна політика України становить серцевину митної справи, всі складники якої призначені для вдосконалення та ефективної реалізації цієї політики. Митна політика України історично була першою формою державного регулювання зовнішньої торгівлі. Основними засобами здійснення митної політики України є встановлення митного режиму переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, застосування митних тарифів, митних податків та інших платежів.

Митна політика України має сприяти забезпеченню економічної безпеки України. Економічна безпека - це такий стан економічної держави, який гарантує гідний рівень соціального, політичного та оборонного існування й ефективний прогресивний розвиток держави, незалежність її політичних інтересів від можливих зовнішніх і внутрішніх економічних факторів.

Діалектична природа митної політики обумовлює наявність, крім національних інтересів і національної безпеки взагалі, певних динамічних принципів, які розкривають зміст національних інтересів держави на даному етапі та якими керуються компетентні органи державної виконавчої влади в розробці митної політики і проведенні її в життя. Такі принципи можна знайти в законодавчих актах з митних питань та певних програмних документах: посиланнях Президента, програмах діяльності Кабінету Міністрів, інших концептуальних документах, програмах діяльності політичних партій і рухів тощо.

Розглядаючи процес формування державної митної політики України та системи регулювання зовнішньоторговельних відносин взагалі, нам слід визначити основні їх принципи. Ці принципи мають самостійне значення як концентроване вираження змісту тих завдань, що стоять нині перед державою в митній сфері. Вони забезпечують взаємозв'язок законодавства, що регулює зовнішньоекономічні відносини, та митної політики України.